

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Minerva, sive de causis latinae linguae commentarius

Sánchez, Francisco

Schoppe, Caspar

Perizonius, Jacobus

Franequera, 1687

Cap. V. - De verbo substantivo sum, fuo, fio, & de bis formis, mea interest,
tua refert

[urn:nbn:de:bsz:31-109138](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109138)

det; De improbis viris auferri premium, & prædam decet. Quæ dixi de verbis passivis Latinis, eadem de Græcis dicta esse velim: in omni enim idiomate passivum solo supposito contentum est. Et quamvis vernaculæ linguæ careant omnino passiva voce, dicimus tamen; *corre se, anda se, acabò se la guerra, mejor se vive en el campo que en la ciudad.* „[Si corre, si vâ, si fini la guerra, meglio si vive nella campagna, che nella Città.] ubi solo supposito etiam subintellecto perficitur oratio.

CAP. V.

De Verbo substantivo, *Sum, Fuo, Fio, &*
de his formis, Mea interest, tua refert.

Fundamentum, sive radix omnium verborum est verbum substantivum, quod Græcè *φωω*, latinè *Fuo*, vel *Fio* dicitur. Et

Simo, *Bene ego illum tetigi*, nempe Ballionem, at qua re? non alia, nisi stipulatione ista, cui Ballio se obligaverat, respondendo simpliciter *Dabuntur*. Sic videmus plane aliud ex hoc Plauti loco patere, quam quod persuasum nobis vellet Sanctius. Sed & si maxime responsio in formula stipulationum olim fuisse rejicula & invalida, ejus rei non illa foret causa, quod veteres Romani censuissent, activam orationem *Ego dabo*, non posse eodem sensu verti in passivam, seu passiva exprimi, *Dabitur à me*: Sed quod, quando simpliciter dicebatur *dabitur*, vel *Dabuntur*, in ea responsione inesset ambiguitas, quæ omnino abesse debet à formulis Legum & Juris, dum in ea non exprimitur, nec etiam necessario intelligitur, sicuti intelligitur in *Dabo*, certa persona, quæ ista stipulatione obligetur. Ea vero si exprimitur, addito *à me*, sicuti nulla amplius superest ambiguitas, sic nulla prorsus in illa stipulationis formula, superesse poterit difficultas, cum ex sententia Ulpiani etiam respondens *Quidam?* interroganti *dabis?* obligetur, ut patet ex L. 1. §. 2. Dig. de Verb. Oblig.

Et $\Phi\acute{o}\omega$ quidem à $\Phi\acute{o}\sigma\iota\varsigma$. id est, natura, dictum certum est, * nisi mavis à $\Phi\acute{o}\omega$ $\Phi\acute{o}\sigma\iota\varsigma$; & verbum $\iota\epsilon\iota$, Latinis *Est*, & $\iota\upsilon\mu\iota$ *Sum*, apte, & verè verbum est substantivum, repugnante etiam Cæsare Scaligero cap. 112. qui contendit, per verbum hoc etiam accidens significari; ut, *Cæsar est Albus*. in quo quantum fallatur ostendimus alibi, quum disputavimus contra Dialecticos, Accidens non prædicari de substantia: nam in voce, *Albus*, deest *homo*, alioqui sonaret, *Cæsar est albus Cæsar*. Vide Ellipsum in principio.

Tua interest, nostra non refert, dixi esse accusativos plurales. Hoc præclarum inventum debemus Cælio Calcagnino in epistolis; deinde Julio Cæsari Scaligero. At isti, quia meum inventum esse credunt, sibi ducunt palmarium, quum me impugnant; ego tamen ut meum defendam.

Præpositio ante verbum, † nunc compositum

* Nisi mavis &c.] Sane malim. Quin pervulgata nimis est hæc derivationis analogia, quam ut in dubium vocari debeat, $\Phi\acute{o}\sigma\iota\varsigma$ deduci à $\Phi\acute{o}\omega$, ut $\lambda\upsilon\sigma\iota\varsigma$ ab $\epsilon\lambda\kappa\acute{o}\omega$, $\mu\acute{o}\sigma\iota\varsigma$ à $\mu\acute{o}\omega$, $\gamma\acute{\nu}\omega\sigma\iota\varsigma$ à $\gamma\acute{\nu}\omega\omega$.

† Nunc compositum verbum efficit &c.] Plerumque componitur cum Verbo, & quando ferri etiam videtur in casum ulteriorem, tunc intelligenda iterum per Ellipsum eadem præpositio, vel etiam alia ejusdem originis & significationis. Ut quum dicitur, *Egredior urbe*, & *Urbe*, in illo repetenda præpositio *E*, vel *Ex*, in altero *Extra*. Sæpe tamen etiam præpositio ante Verbum, sed & alibi, poni sola sine casu & compositione videtur, vel tanquam adverbium aliquod, vel ita, ut casus qui requiritur, per Ellipsum sit omissus. Cic pro Sulla cap. 8. *Atque meum genus suo ante non ponere gaudeat*. Sall. Catil. 3. *Qua sibi quisque facilia factu putat, æquo animo accipit, supra, veluti sibi pro suis accepit*. Cap. 23. *Ubi periculum advenit, superbia æquæ invidiæ post seere*. Et alibi passim. Quin

tum verbum efficit, nunc fertur in casum ulterio- rem; ut, *argutus interstrepere anser olores.* de quo latè Lambinus lib. 2. Od. 7. Ad hunc modum se habet *Interest*: dicimus enim, *Murus interest inter me, & te*: Et *mea interest hoc facere*, id est, *Est inter mea negotia.* Horatius: *Nil intra est oleam, nihil intus in nuce duri*, id est, nihil est intra oleam duri: idem; *Villa, quæ superest Claudi cauponas*, id est, quæ est super cauponas. Hic valde miror acumen Grammaticorum, * qui comminisci potuerunt *mea, tua, sua,*

Quin & Gell. I. 22. *to superesse*, quando significet reliquum esse, restare, monet *divisa pronuntiandum, ut non una pars orationis esse videatur, sed dua.*

* *Qui comminisci potuerunt &c.*] Hanc tamen sententiam etiam post & contra Sanctium ac Scaligerum tuetur Vossius de Construct. cap. 29. & duplici quidem argumento. Prius est ex ratione metri apud Terent. Phorm. V. 7. 47. *Etiams dotatis soleo.* CH. *Quid id nostra?* Ph. *Nihil.* Ubi posterior syllaba vocabuli *Nostra* necessario videtur producenda, & sic statuendum illud Ablativi casus. Sed profecto tanta invaluit licentia in metro Comico, ut vix inde quid certa ratione probare vel refutare queas. Sed & purem pene prorsus legendamque hoc modo: *Etiams dotatis soleo quid* (per diæresin) *id nostra Nil* Certe apud eundem Terent. Eun. II. 3. 28. manifeste A in ejusmodi locutione corrumpitur: *Fac tradas, mea nil refert, dum potiar modo.* Alterum petit Vossius ex ratione Ellipseos, cujus supplementum se deprehendisse putat apud Plaut. Persa, *Mea istuc nihil refert, tua refert gratia.* Censet itaque, quoties dicitur *Refert, interest mea, tua, Ciceronis*, semper intelligendum de *gratia*. Sed vel hoc indicio fit, quam non semper habenda sit fides etiam fide ceteroqui dignissimorum hominum citationibus, & quam male faciant, qui cum Auctoribus loca ipsa, ubi verba laudata occurrant, non designant. Verba illa Plauti invenies in Persa IV. 3. 63. sed plane aliter se habentia in omnibus, quas vidi, edd. *Mea quidem istuc nihil refert, tua ego refert gratia.* Vides, *Leætor*, neutiquam *to gratia* referri ad phrasin *Mea, tua refert*; & proinde collabi plane sententiam Vossii, quæ uni-

unico hoc loco nititur. Sed & repugnat prorsus analogia significationis & constructionis. Nec enim Latine dicitur ulla ratione, *Hoc interest, refert mea gratia*. At Latinissime, & quam planissime dicitur, *Hoc interest inter mea negotia*, & hinc contractius *Hoc interest mea*. Similiter *refert mea* concisus dicitur pro *refert se ad mea negotia*. Cujus locutionis ratio, quoniam adhuc obscurior est, & parum intellecta, liquidius hic nobis erit ostendenda. *Referre omnia ad suam utilitatem*, ait Cic. de Sen. 13. & Famil. III. 10. ad dignitatem. XII. 22. h. e. in omnibus rebus spectare utilitatem suam, seu ita gerere omnia, ut pertineant ad utilitatem suam, ut congruant utilitati suæ, ut utilitatem suam cum iis conjungat. Sic de Offic. I. 30. *Vitius cultusque corporis ad valetudinem referantur, & ad vires, non ad voluptatem*, h. e. valerudini interserviant &c. Hinc jam passim apud Plantum, *Quam ad rem istuc refert, pro refert se*, h. e. cui rei id interservit, quam ad rem istuc attinet. Omittitur hic jam Accusativus reciprocus, sed retinetur adhuc præpositio *Ad*: pro qua tamen etiam dixit, *Cui rei retulit, se id assimilare* Truc. II. 4. 40. Ceterum quia frequentissimi tandem usus fuit hæc locutio, omitti denique cœpit non modo Accusativus ille reciprocus, sed & *Ad* ad negotia, maxime si exprimeretur id ipsum, ad quod se referret res, quæ memoratur. Veluti, *id mea minime refert*, h. e. minime se refert ad negotia mea, minime ad me attinet. Et cum Genit. Sallust Jug. 111. *Faciendum aliquid Boccho, quod Romanorum magis, quam sua retulisse videretur*, h. e. quod vid. magis attinuisse ad rem Romanorum, magis conjunctum fuisse cum negotiis Rom. quam suis. Plin. Paneg. *Nihil iniquitatis referre existimans, evigas, an constituas* h. e. prorsus non referre se, non attinere ad negotia iniquitatis, utram &c. Immo cœpit tandem etiam simpliciter dici *Refert*, pro, opus est, expedit, interest. Cic. Fam. VIII. 10. *Te aliquid, quod referret scire, retinisse*. h. e. quod scire referret se ad ejus negotia, expeditur ejus rationibus. Plaut. Epid. II. 1. *Quos pudet, cum nihil refert*, h. e. quos pudet in eo negotio, ad quod pudere nihil se refert, nihil attinet, nihil opus est: Vatinius ad Cic. *Sed quanti id refert, si tamen fato nescio quo accidat*, h. e. quanti momenti negotio refert se ad meas rationes, ad mea negotia, quantum id juvat, & ad rem attinet. Tac. An. VI. 2. *Bona Sciani ablata avaris, us in fiscum cogebantur, tanquam referret* h. e. tanquam ea translatio ab arario in fiscum referret se, seu attineret ad rem præsentem, tanquam in eo quid situm esset discriminis.

sua, esse ablativos singulares. Pudet recen-
 sere rationes quibus id probent, aliquas ta-
 men honos sit auribus, proferam. *Ablativus*,
Re, inquit, *poscit Mea, Tua, Sua*: nam *Inter-*
est mea, idem est, quod est in re mea. Sed fallun-
 tur cum suo Calepino: neque enim dicitur
 latinè, *Hoc est in re mea*, sed *ere mea*, aut, *in rem*
meam. Addunt præterea, quia *Re*, est *fæmininus*
ablativus, ideo *additur mea*. Næ isti Lyncei habent
 oculos, qui ablativum, *Re*, tam clarè prospexerint.
 Jam deinde miseret me Laurentii, qui
 dicat, sonantius dici; *Interest mea*, quam, *interest*
meo; quia *mea*, collocatur in medio, & est
 vox suavior. Contra hos advoco Aristorem,
 ex cujus doctrina scimus, voces compo-
 sitas nullam habere rationem partium singula-
 rium, imo nec partes ipsas aliquid significare:
 nam in hoc nomine *Omnipotens*, *Omni*, nihil
 significat, quatenus est pars dictionis, sicut
 nec *potens*. Cur igitur dices, *Re*, in compo-
 sitione posse esse aliquid, cui addas, *mea, tua,*
sua, nam in voce *Agricola*, non poteris addere
 ad *ri*, *agri, felicitis, vel fertilis*.

Sed quid in Grammaticorum tenebris refu-
 tandis operam perdimus, ac non potius in his
 verbis suppositum clarissimè ostendimus? Ci-
 cero Attic. lib. 3. epist. 9. *In Epirum me statui*
conferre, non quo mea interesset loci natura: idem

V

4. Fi-

nis. Suet. Oth. 4. *Nihil referre, ab hoste in arte, an in sa-*
ro sub creditibus casere. h. e. nihil attinere ad rem
 istud discrimen, nihil interesse. Sic, ni fallor, in cla-
 riorum lucem dedimus hanc locutionem, ad quam ad-
 haeserant Viri Eruditissimi, neque recentiores modo, sed
 & ipsi Veteres. Unde Verrius Flaccus apud Festum
Refert opinatur per errorem dici, quam rectum sit *refert*:
 quo nihil ineptius. Et tamen hæc opinio forte in
 causa fuit, quare *Refert* primam sæpe habet produ-
 ctam.

4. Finib. *Mihi non satis videmini considerare, quid intersit natura quaeque progressio.* Terent. Adelph. *Hoc pater, ac dominus interest.* Plaut. Moll. *Pluma haud interest, patronus an cliens fuit.* Terent. Adelph. *Quid ista Aeschine nostra?* subaudi intersunt, vel referunt. Syntaxis est; *Aeschine, quid ista sunt inter nostra negotia?* Donatus ad illud Terentii in Phorm. *Quid tua, malum, id refert, subdit; Et quare quomodo dicatur, quid mea, quid tua? an deest AD, ut sit, ad mea, ad tua?* Hæc Donatus, qui etiam si omnino scopum non attigit, tamen contra Grammaticos, accusativos, non ablativos esse indicavit. De verbo REFERT, aut potius REFERO, minus est dubitandum; semper enim activum est, etiam in, *Mea refert, tua non refert, ut, hic puer patrem refert, id est, repræsentat: hoc rem tuam minime refert.* Sed accipe verum suppositum. Cicero Attic. *Quid refert una sententia omnium?* „[pro quo vulgo dicunt; *Quid importat, id est, affert; ut Lucret. 3. Aut aliam, quamvis cladem importare periculi. Et Cicero; „Detrimta rebus publicis per homines eloquentes, importata.]* Varro lib. I. *Hæc varietas maxime refert.* Plinius lib. 7. cap. 6. *Incessus in gravidâ refert: & lib. II. cap. 51. Multum tamen in his refert & locorum natura: & lib. 16. cap. 33. Neque terræ tantum natura circa has refert: & cap. 39. Infinitum refert lunaris ratio: & lib. 17. cap. 24. Refert & temporis anni: & lib. 18. cap. 21. Plurimum enim refert soli cuiusque ratio: & capit. 31. Longitudo in his refert, non crassitudo.* Lucretius lib. 4. *Usque adeo magni refert studium, atque voluntas.* * „Ubi subaudi, *Quid, vel* „Ali-

* Ubi subaudi *Quid*] Censet Scioppius, regi Accusativum *Quid*

De verbis substantivis. 307

„ Aliquid: sicut idem lib. 1. Propterea magni quid
 „ refert semina quæque cum quibus, & quali posi-
 „ tura contineantur. Plaut. Perf. act. 4. sc. 4. Quid
 „ id ad me, aut ad rem meam refert, Persa, quid
 „ verum gerant? Et mox; Nunc ad illud venies,
 „ quod refert tua. Et sc. 5. Prius percunctari volo
 „ que ad rem referunt: idem Mil. act. 3. sc. 1.
 „ Quid meminisse id refert ad hanc rem tamen? Et
 „ Trucul. act. 2. sc. 4. Cui rei retulit te assimilare?
 „ Ex quo loco apparet, nugari Verrium, cum
 „ Refert, explicat *Rei fert*, quasi *Re sit Dati-*
 „ *vus*, non Ablativus.] Præterea autem hinc
 intelliges apertissimè, errare Grammaticos,
 quum dicunt *mea, tua, sua*, esse ablativos fœ-
 mininos; quia ex illorum regula in oratione in-
 finiti verbi dicendum esset; *Dico, vel arbitror*
meam referre; ajunt meam interesse, non mea. Sed
 contra Plinius lib. 14. *Manifestum est patriam, so-*
lunque referre, non uvam; & lib. 21. Diximus &
terram referre plurimum. Dicimus itaque Latine;
Mea interest, nostra refert, regis interest; cujus,
vel cuja interest, vel refert, subaudi, officia, ope-
ra, munera, vel negotia. & interest, ab, Inter,
non, à, Re, componi, diserte indicant illi Ho-
 ratiani versiculi. *Satyr. 2. lib. 1.*

Rem patris oblimare malum est ubicunque; quid
inter-

Est in matrona, ancilla peccesve togata.

Tum præterea, si verum esset, ablativum
Re, in interest, & refert, (ego in Interest, re,
 V 2 non

Quid vel Aliquid proxime à verbo Refert, in quo ille
graviter errat, ut ex superius disputatis facile cuivis patet.
 Accusativus ille jungitur, ut plerumque sit, verbo per
 Ellipsin præpositionis *re*.

non invenio) movere has tragœdias, illud *Re*, deberet produci. Sed Horatius dixit in arte:

Intererit multum Davusne loquatur, an kersus.

Non igitur illic, *Re*, est, sed *Inter*. At dices, in, *Refert*, impersonale, *Re*, producit, quia significat, *res fert*. Quam hoc falsum sit, disputavimus in arte, quum de, *Re*, egimus in quantitate. „ [Juvenalis quidem perspicue „ corripit; *Sportula quid referat, quantum rationi* „ *bus addat*. Vulgo Itali dicunt, *Quanto im-* „ *porta la parte*, id est, quantum refert, affert, „ *apportat*. Terent. *Nescit hoc lucri quantum ei* „ *damni apportet*. Ubi & *Importat* dici potuif- „ *se*, jam modo ex Lucretio, & Tullio ap- „ *paruit*.]

CAP. VI.

De Verbo infinito, seu impersonali. Infinitivum non determinatur à verbis: pro omni casu potest poni. Tempus est abire Latine dicitur, & usitatè.

ANxiè torquentur Grammatici, dum quæ verba infinitivum determinent, expiscantur; sed frustra fidant, & nihil expiscant. Quanto rectius Priscianus, qui ex antiquis sic disputat: *Vim nominis rei ipsius habet verbum infinitivum; unde quidam nomen verbi hoc esse dicebant: dico enim, bonum est legere, ut si dicam, bona est lectio. Hæc ille. Minervæ placet, Infinitivum semper esse verbum, sed ejus totum sensum, & orationem sumi pro ali-*

Infinitivus est nomen verbi.